

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ПРАВА І ДЕРЖАВИ
ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
«ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ПРАВОВИХ
НАУКОВИХ ЧИТАНЬ»**

**пам'яті
доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України,
член-кореспондента Національної академії
правових наук України
НИНИ РОМАНІВНИ НИЖНИК**

**17 жовтня 2019 року
місто Ірпінь**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шевченко Анатолій Євгенійович – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, завідувач кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права ННІ права Університету державної фіскальної служби України.

Павлюх Ольга Анатоліївна – старший викладач кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права ННІ права Університету державної фіскальної служби України.

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Університету державної фіскальної служби України
(протокол № 13 від 20 грудня 2019 р.)

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, установ, організацій та іншої інформації несуть автори матеріалів. Переклади і передруки дозволяються лише за згодою авторів.

3-41

«ІІІ Всеукраїнські правові наукові читання» пам'яті доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, члена-кореспондента Національної академії правових наук України Ніни Романівни Нижник: збірник матеріалів / за заг. ред. А. Є. Шевченка. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 268 с.

ISBN 978-966-949-297-5

Збірник «ІІІ Всеукраїнських правових наукових читань» містить спогади колег, друзів, учнів та послідовників д.ю.н., професора Н.Р. Нижник, а також матеріали наукових досліджень працівників науково-дослідницьких установ, професорсько-викладацького складу, здобувачів вищої освіти з наукової проблематики, якою займалась Н.Р. Нижник: у сфері державного будівництва, публічного управління, конституційного права, адміністративного права та публічної служби, що знайшли актуалізацію та розвиток у вітчизняній правовій науці, зокрема, завдячуючи численним науковим працям її вдячних учнів і послідовників.

© Університет ДФСУ, 2019

© Автори, 2019

© ТОВ «ТВОРИ», 2019

ISBN 978-966-949-297-5

<i>Забарний Максим Михайлович</i> ІСТОРИЧНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	69
<i>Дідківська Галина Василівна</i> МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДЕРЖАВ КОНТИНЕНТАЛЬНОЇ ЄВРОПИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	73
<i>Рогатинська Ніна Зіновіївна</i> ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	78
<i>Білоус Віктор Тарасович</i> <i>Тернушак Михайло Михайлович</i> АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	82
<i>Мацелик Тетяна Олександрівна,</i> СУБ'ЄКТИ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ: РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ.....	86
<i>Цимбалюк Анатолій Володимирович</i> ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	90
<i>Павлюх Ольга Анатоліївна</i> КОНТРОЛЬ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАКОННОСТІ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	93
<i>Патlachук Василь Никифорович</i> ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ У ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛЬСЬКИХ КОНСТИТУЦІЙ.....	98
<i>Єфремова Ірина Іванівна</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	105
<i>Калиновський Валерій Степанович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНИЙ ПЕРЕВОРОТ П. СКОРОПАДСЬКОГО У 1918 р.: ПРИЧИНИ ТА УРОКИ.....	109
<i>Капічон Ольга Григорівна</i> УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІДЕНТИФІКАЦІЯ НАЦІЇ.....	113
<i>Савенкова Людмила Олексіївна</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	117
<i>Корінний Микола Миколайович</i> УДОСКОНАЛЮВАТИ МЕТОДИКУ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАБАТЬКІВЩИНИ: НОВІ ГІПОТЕЗИ ТА ПРИПУЩЕННЯ.....	121
<i>Вітюк Дарія Любомирівна</i> ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	129

Єфремова Ірина Іванівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Білоцерківського національного аграрного університету

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку України, в умовах розвитку децентралізаційних процесів сільські території знаходяться в стані загострення як соціальних, так і економічних проблем. Навіть території, які мають значний потенціал економічного зростання попадають в кризовий стан, який відображається у безробітті, проблемах соціального характеру, а також, незацікавленість суб'єктів господарювання в інвестиційній діяльності на таких територіях.

Визначаючи пріоритетність розвитку сільських територій, децентралізаційні процеси спрямовані на забезпечення самостійності та незалежності органів місцевого самоврядування. Так, держава розробляє і упроваджує комплексні програми, реформи економічного розвитку сільських територій, а також надає самостійність місцевій владі у плануванні, формуванні та розподілу бюджету, виконавчі органи територіальних громад визначають порядок розвитку та обслуговування громадського транспорту, місцевої інфраструктури. Держава бере на себе лише функції контролю та питання всеукраїнського значення [1, с. 2].

Однак, в умовах децентралізації більшість територіальних громад виявилися не спроможними забезпечити належний рівень надання послуг на місцевому рівні власними силами через нестачу фінансових ресурсів. Для подолання фінансових криз на місцях було розроблено і прийнято Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади (розпорядження КМУ № 333-р – далі Концепція) і затверджено План заходів з реалізації Концепції (розпорядження КМУ від 18.06.2014 № 591-р). Реформа передбачала підвищення спроможності не лише міст, а і сільських територій шляхом об'єднання менш забезпечених сільських територій із більш

спроможними містами, селами і селищами. Для стимулювання процесу об'єднання процесі реалізації реформування місцевого самоврядування було внесено певні зміни до Бюджетного та Податкового Кодексів України зокрема, у разі об'єднання такі громади наділялися повноваженнями і ресурсами як обласні міста [2]. Також було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» (№ 1508-VII від 17.06.2014 р.).

Даний закон декларує державне стимулювання співробітництва громад, шляхом виділення субвенцій, здійснення методичної, організаційної та іншої підтримки. У законі визначаються також умови державного стимулювання співробітництва громад, а саме: посилення спроможності суб'єктів співробітництва; залучення до співробітництва додаткових ресурсів, у тому числі фінансових; здійснення співробітництва більш ніж трьома суб'єктами та широка участь громадськості у здійсненні співробітництва [3], що в цілому відповідає концепції місцевого самоврядування Європейської Хартії.

У березні 2015 р. набрав чинності Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII (далі Закон № 157) [4]. Для забезпечення реалізації цього закону урядом було затверджено Методику формування спроможних територіальних громад (постанова КМУ від 08.04.2015 № 214 – далі Методика). Саме ці акти визначають механізм та умови об'єднання громад для того щоб вони стали спроможними.

Згідно методики під спроможними територіальними громадами розуміють «територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [5].

Об'єднання територіальних громад має об'єктивний характер, він відбувається у більшості європейських країн у зв'язку з необхідністю

укрупнення локальних спільнот до масштабів, оптимальних для успішного здійснення соціальних проєктів і програм уряду та ефективного виконання управлінських функцій на локальному рівні.

Досить показовим для визначення ефективності об'єднання сільських територій є досвід деяких європейських країн, так, після вступу Польщі до ЄС основою стабільного розвитку сільських територій став інтегрований підхід, а саме: максимальне наближення місцевої влади до сільської спільноти, підвищення якості управлінських послуг і залучення місцевих жителів до процесу прийняття рішень щодо розвитку кожної окремої території. В країні відбулася суттєва децентралізація влади. Оскільки центральний уряд представлений і функціонує лише на рівні області, будь-яка територія є самоврядною у своїх діях, її права захищаються в судовому порядку, і дія законів про місцеве самоуправління є однаковою для усіх типів місцевого рівня. Головною метою адміністративного реформування в Польщі є формування громадянського суспільства, коли кожен громадянин має змогу самостійно, у міру можливостей, організувати своє життя [6].

Однак в Україні процес об'єднання територіальних громад набуває здебільшого політичного змісту. В першу чергу це зумовлено тим, що не завжди дотримується принцип добровільності, оскільки ініціатором і безпосереднім виконавцем досить часто виступають обласні державні адміністрації, зрозуміло, що це викликає незадоволення з боку мешканців певної територіальної громади, а так виникає конфліктна ситуація. По-друге, конфліктні ситуації виникають через неузгодженість із визначенням нового адміністративного центру. По-третє, виникають суперечки щодо забезпечення інтересів різних груп з суто економічних міркувань. В такому випадку відбуваються ситуації, коли відбувається укрупнення громад, відповідно до інтересів великих агрохолдингів і несільськогосподарських структур, що «дає змогу відсікти від перерозподілу малий та середній бізнес, фермерів, невеликі сільгоспідприємства, що мають політичний дах переважно в органах управління невеликими громадами» [7, с. 179]. Та інші чинники.

Отже, для ефективного розвитку сільських територій, враховуючи останні тенденції щодо досягнення зростання економіки як України в цілому, так і на місцях зокрема, реформування правового регулювання розвитку сільських територій має відбуватись у наступних напрямках:

1. На регіональному рівні, шляхом розвитку різних видів діяльності, залежно від наявних ресурсів, спільні дії спрямовані на співіснування різних видів діяльності.

2. На рівні управлінських повноважень різних виконавчих органів, забезпечити ефективне керівництво процесами розвитку сільських територій шляхом впорядкування на законодавчому рівні повноважень різних органів управління щодо прийняття рішень та стратегій розвитку сільських територій;

3. На рівні самоорганізації об'єднаних територіальних громад усунути обмеження, імперативні приписи, що обмежують ОТГ у прийнятті окремих рішень, які можуть забезпечити ефективний розвиток і функціонування громад на сільській території.

4. Спрямовувати реформу законодавства, яке оновлюється з метою євроінтеграції України;

5. Реформування інвестиційного законодавства з метою залучення інвесторів, які будуть захищені від фінансових ризиків.

Список використаних джерел:

1. Чернятіна В. А. Вплив децентралізації на розвиток сільських територій. /В.А. Чернятіна/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-3/doc/3/04.pdf>

2. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zhydachivrda.org.ua/file/image/051/ posibnik_gromadi_1.pdf.

3. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад в Україні». [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
5. Методика формування спроможних територіальних громад, затверджена постановою КМУ від 8 квітня 2015 р. № 214. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.
6. Лисенко Л. В. Розвиток сільського господарства і сільських територій в Польщі – досвід для України. Державне будівництво. 2008. № 2. Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua>.
7. Перегуда Є. Децентралізація влади в Україні: символічні смисли та реальні інтереси. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2015. № 5–6 (79–80). С. 178–179.

Калиновський Валерій Степанович,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права
ННІ права Університету державної фіскальної служби України

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНИЙ ПЕРЕВОРОТ П. СКОРОПАДСЬКОГО У 1918 р.: ПРИЧИНИ ТА УРОКИ

Німецько-австро-угорська присутність в УНР на виконання Брестського миру перетворилася фактично в окупацію України. Центральна Рада, уряд УНР поступово втрачали контроль над ситуацією в Україні.

Центральна Рада усвідомлювала всю складність свого становища. Про це, зокрема, йшла мова на засідання Малої Ради 11 квітня 1918 рок, де зазначалося, що через цілу низку причин вищий законодавчий орган УНР став втрачати той вплив на маси, який колись він мав. Серед причин називалися: шалена агітація більшовиків, інших партій, фракцій і груп у самій Центральній Раді. «Цілком ясно, що все те, що валилося на Україну, все те валилося на Центральну Раду. Ось всі ці причини призвели до того, що українська Центральна Рада теряє, а почасти вже потеряла свій авторитет» [1, с. 50].